ԱՆՑՈՐԴԸ ԵՒ ԻՐ ՃԱՄԲԱՆ

(ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻ ՅՈՒՇԵՐԻՑ)

Գրեց՝ ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆ

ՊԱՐԼԱՄԵՆՏԻ ԴՐՕՇԱԿԸ

Սեպտեմբեր.—

ՆՈՐ տուն՝ նոր ապրումներ:

Տունը Թարխանեան փողոցումն է, Երեւան: Թրքաց նախկին այս մասում ամառը փոշի է, ձմեռը ցեխ: Աղքատ եւ լուռ մի փողոց է, որ կխաքանդ, գունաթափուած եւ խոնարհ իր շէնքերի հետ միասին նախ թաւալ է գալիս, ապա ընկճւում, սողոսկում, փլած իր ուսերով մագլցում մայթերի վրայ, յետոյ չխտակ վազում է ու վերջանում գէրոյով՝ գլուխը մռայլ մի չեօլի դէմ ճզմուած:

Տարուայ բոլոր եղանակներին պարապը պատռած կօշիկներով մտն է գալիս, անձրեւի հետ խօսում, արեւի տակ կիզւում եւ բորոտ տուների չնչին էութեան մասին անձայն եւ տրտուր մի երգ ասում: Հագուագիւտ անցորդների ոտքերից նա կախւում է ծանր շղթայի նման, յափշտակում է ձայն եւ աղմուկ, տանիքների վրայ լայն ծակեր է բաց անում, պատերի տակ խաւար կ՚ դիզում, եւ տարիներից ի վեր մոռցըւած, կեղտոտ, պատռտած աֆիշի իր դէմքով՝ պաղատագին, երկնքից մահ է մուրում:

Այսօր, աշնանային քամին, երեք թառամած տերեւներ է բերել, օդի մէջ դարձնում է: Դեղին այդ պարը փողոցին կեանք է տալիս:

Բնակարանիս ճիշդ դիմացը միլիցիականների դրասենեակն է: Երբեմն, ոստիկաններից մէկը հրացանը ձեռքին բռնած դուրս է գալիս, մի քիչ ման գալիս, նայում է աջ, նայում է ձախ, յօրանջում ու ներս է մտնում:

Իսկ փողոցը դեռ երկար ժամանակ շարունակում է յօրանջել:

Տունը մէկ յարկանի է եւ քարաշէն:

Վերջ ի վերջոյ հաստատուն մի պատ է բացում պատուհաններով: Կարծես գլխին հըսկայ մի հարուած է իջել եւ փորը կիսով մտել է հողի տակ: Վարը, փողոցի մակերեսի վրայ երկու ծակեր են բացուած, որտեղից լոյսը՝ փոշիի, անձրեւի եւ ցեխի հետ խառնուած՝ աղտոտած դէմքով ներս է խուժում եւ կտաւ հիւսող վանեցի գաղթական ընտանիքի շուրջը խաւար մատերով նշաններ է անում: Ընտանիքը չարացած աչքերով նայում է դուրս եւ միլիցիականի կոպիտ կօշիկներն է տեսնում:

Այն, որ անուանում եմ բնակարան՝ մեծ մի սենեակ է, նեղլիկ մի նրբանցքով փողոցի մուտքի մօտ: Ժամանակին ճերմակ ձեղունը տեղ տեղ վար է իջել, ուռել, անհանգիստ կոհակի պէս. պատուհանները պառաւ մարդու անատամ բերանի նման ապակիից զերծ են, տանիքը մեծ պղնձէ ամանների մէջ արցունքաթոր հեծում է, եւ քամին բոլոր անկիւններում խաղում է:

Ջուր, ալիւր եւ «Խորհրդային Հայաստան», պատուհանների կմախքերի մօտ մաքառում են հովի դէմ: Աշնան բոլոր չորացած տերեւները ձայնում են:

Տեղաւորւում ենք:

Երկար դիմումներից յետոյ, երաժշտական ստուդեան ղրկել է երկու մահճակալ: Ծոճում է մի hամակ: Իսկ ես տեղաւորուել եմ մեծ մի սնտուկի վրայ, որի մէջքը դժբախտաբար կոլոր է եւ անգութօրէն կարծր:

Ջուանի վրայ լայն սաւաններ: Պատ՝ սենեակը երկուսի բաժանելու համար: Ննջարան, ընդունարան: Դաշնակ, նախկին սենեակում գտած, ու բոլոր արատների վրայ մի մի պատկեր, էնպէս՝ գեղարուեստական անփութութեամբ գամուած:

Մեծ հարց է խոհանոցի հարցը: Երկար վիճաբանութիւնից յետոյ, որին մասնակցում է ընտանիքի նոր անդամ իգդիրցի Սաթօն, որոշւում է նրբանցքի կէսը յատկացնել սամոքսային գործողութեան կարեւորագոյն այդ մասին: «Փողոցի դուռը կը բանանք եւ հոտը դուրս կը գնայ»,— ասում է Սաթօն:— «Մի վարագոյր կը քաշենք»: Հեշտ է ասել մի վա-

Հայ մատենագրութեան թուանշանային գրադարան